

Efter flera decennier i glömska väcktes i augusti Blomster-Lottas ståtliga och inspirerande trädgård i fjällbyn Ammarnä till liv med sång, välsignelse och gudstjänst.

Blomster-Lottas nya fjällträdgård

TRÄDGÅRD OCH ODLING är inte det första man förknippar med fjällbyn Ammarnä. Hit, vid vägs ände, nio mil från Sorsele, kommer fjällvandrare och fisketurister, och de cirka 160 byborna försöker sig generellt sett av ren- eller besöksnäringen.

Men trots att byn ligger och balanserar på gränsen mellan zon 8 och fjällen finns här ett gediget odlingsintresse. Den stora Potatisbacken mitt i byn, där slänten är indelad i odlingslotter och potatisen inte fryser så lätt, är till exempel en gammal välkänd kuriositet.

Prunkande trädgårdar har det funnits flera stycken i byn genom årtiondena. Göte Haglund, som senare grundade Göteborgs rosarium, var under några år präst i Ammarnä och hade en stor, blommande trädgård, terrasserad med skiffer från berget. Precis som Blomster-Lotta.

Blomster-Lotta började skapa sin trädgård i början av 1920-talet. Hennes man Oskar dog redan 1930, och hon skapade sin trädgård vid sidan om slidet med det lilla jordbruket och de fyra barnen. Sonen Alfred bidrog med frön och sticklingar från olika länder tack vare sitt enorma språkintresse, med stor brevkorrespondens och flera utlandsresor.

Blomster-Lotta, eller Charlotta Berglund, var en utåtriktad person och drog till sig många besökare. Tidningarna skrev artiklar och det finns ett stort bildmaterial bevarat. När biskopen var på besök visade Blomster-Lotta växterna och sade: "Om biskopen hade varit bättre på latin hade jag bättre kunnat förklara".

NÄR TRÄDGÅRDEN återinvigdes den 9 augusti med fler än 200 besökare, skedde det genom sång, välsignelse och gudstjänst. Blomster-Lottas barnbarn, syskonen Anders Berglund och Åsa Hagberg, sjöng och spelade tre av sina sånger från cd:n *Archangelica*, inspirerad av trädgården och utgivna i samarbete med Kulturhuvudsårets Umeå 2014. Ljusa toner och ord från sången *Archangelica*:

"Riddarsport en vaktar stolt,
slätterfjblan gläntar,
äppelträdet lovar tyst
vad numneörten väntar"

Också mörkare, men ändå hoppfulla, ord från sången *Förlåtelsens blomma*:

"Så tag det fjfån mig, rensa mitt gifft, du som har kräften att glömma
Då släpper min plåga, då lättar min tyngd, samvetet slutar att döma

Förlåtelsens blomma, vitaste tröst, lyfter sin kalk upp ur sluggan

Den lyser min väg genom trampade spår, ända till båten vid bryggan"
Kyrkoherde Erik Hugo Johansson från

Sorsele församling inledde trädgårdsgudstjänsten med psalmen *Morgon mellan fjällen*, och besökarna fick höra om den rikedom av hyllningar till landsbygden, naturen, trädgården och allt levande som finns i Första Mosebok och Höga visan. Erik Hugo liknade vårt inre med en trädgård, det snälla och det vilda; en del ska vi ansa, annat ska vi vårda och en del kan vara giftigt att förtära. Han välsignade trädgården i samma anda som psalmen – inspirerad av platsen, med en bukett blåbärsris doppad i vatten.

MARIANA MATTSSON har arbetat med restaureringen av trädgården tillsammans med Anders Berglund. Allt eftersom fann de lärkträd, cembratal, balsampoppel, ädelgranar, Ammarnäsen med sin spröda klockform, tibast, rosa och lila syren, riddarsporre, trädgårdstormhatt, johannesört, blåsippta, toppklocka, gulmåra och mycket mer. Från släkt och vänner

► Blomster-Lottas barnbarn Anders Berglund och Åsa Hagberg sjöng om förlåtelsens blomma.

► Blomster-Lotta skapade efter andra världskriget en magisk trädgård i fjällbyn Ammarnä.

► Mariana Mattsson hjälper Tobias Bryhagen, Blomster-Lottas barnbarnsbarn, att plantera en biskops-mössestormhatt.

Prins Gustafs öga var Lottas favoritsonmarblomma.

som hade fått plantor av Blomster-Lotta hämtades filkrabbar, knäa, plymspirea och andra växter. Bevarade bilder visar många många andra blommor som finns i trädgården fram till Blomster-Lottas död 1974. I 200 arter ska Blomster-Lotta haft som mest i sin trädgård under glansperioden 1945-1965.

– Vi har valt att restaurera en skärva av de ursprungliga cirka 2 000 kvadratmetrarna för att det ska fungera i dag. Ingen bor ju här permanent, säger Mariana Mattsson. En större utställning har tagits fram och

Gränsöverskridande Edith Södergran fortsätter fascinerar

Kyrkoherde Erik Hugo Johansson, Sorsele, ledde en gudstjänst som var en hyllning till trädgården, naturen och livets kraft. Här assisterad av Tobias Brylgen.

Vid invigningen av Blomster-Lottas fjäll-trädgård i augusti kom drygt 200 personer.

finns i ladugården. Rent kommersiellt räknar man med att trädgården kommer att gynna resten av besöksnäringen i Ammarnäas. Anders Berglund bor i Linköping och åker upp till Ammarnäas en eller ett par gånger per år.

– Blomster-Lottas trädgård tydligen gör naturens och människans villkor, jag vill att den ska inspirera till framtida underverk. Att människor ska träffas här, att något uppstår i mötet. Jag tycker om saker som ligger dolt i framtiden, säger han.

Länsstyrelsen i Västerbotten finansierade projektet genom EU-finansierade Landsbygdsprogrammet.

ANNA PERSSON
text och foto

Sändaren. Nr 37. 10 september 2014.

bok

Agneta Rahikainen:
Kampen om Edith – biografi och myt om Edith Södergran (Atlantis 2014, 466 s)

EDITH SÖDERGRAN upphör aldrig att fascinerar läsare och litteraturforskare. Hennes 31-åriga liv med död i TBC 1923 har gett upphov till flera mytologier – inte minst därför att källmaterialet är så magert. Hela hennes produktion skulle rymmas i en enda volym och åtskilligt material – inte minst brev – har bränts upp.

I någon mån kan fascinationen bero på att Södergran varit gränsöverskridande – uppväxt som finlandssvenska i ryska S:t Petersburg, ekonomiskt oberoende fram till ryska revolutionen och därefter fattig, hemnadotter som skrev frispåkig poesi, intresse för olika livsåskådningar som inte enkelt låter sig förenas – nietscheanism, antitoposof och kristendom, lutheran begravnen på en rysk-ortodox kyrkogård med mera.

EFTER SÖDERGRANS död tog sig två finlandssvenska författare på sig uppgiften att föra hennes livsgärning vidare – Elmer Diktonius och Hagar Olsson. Trots att Olsson under Södergrans livstid hållit en tydlig distans till väninnan, tog hon nu på sig rollen som förvaltare av hennes eftermäle. Olsson har till och med blivit mer känd för denna gärning än för sitt eget författarskap.

Från akademiskt håll kom Uppsalaprofessorn Gunnar Tideström att intressera sig för Södergran. Längre var Olssons och

Edith Södergran.

Tideströms tolkningar allenarådande, men med tiden har nya perspektiv tillkommit. För några år sedan utbröt en häftig strid mellan författaren Ernst Brinner, som doktorerat på Södergran och litteraturprofessorn Ebba Witt-Brattström, känd feminist.

RAHIKAINEN HAR haft Brattström som handledare till sin doktorsavhandling om Södergran. *Kampen om Edith* kan ses som ett komplement till denna. Boken är uppdelad i två delar. Den första skildrar diktarens liv och av de Södergranbiografier undertecknad läst är denna i särklass bäst.

Den andra delen handlar om Södergrans "liv efter döden". Rahikainen menar att både Olsson och Tideström gett oss felaktiga bilder av Edith. Nyare forskning har visat att debuten med fri vers 1916 inte blev så missförstådd som man tidigare trott. Trots att Edith hade en dödlig sjukdom, var hon inte så naiv och livsförnekande som Tideström gjort gällande.

Agneta Rahikainen har påtagit sig en svår uppgift – att ändra den etablerade bilden av en känd författare. Möjligen är hon ibland lite väl hård mot Olsson och Tideström. Utan deras insatser skulle Södergran inte ha varit lika känd. Att deras tolkningar sedan inte är den slutliga sanningen är en annan sak.

Atlantis förlag har i sommar även gett ut verket *Finlands svenska litteratur 1900-2012* (330 s) med Michael Ekman som redaktör.

INGEMAR ANDERSSON

Liten skrift försöker bryta dödläge

Sluta bräka – dags för dialog i politiken
Lisbeth Gustafsson
(33 sidor)

KONSTEN ATT FÖRA dialog handlar om att lyssna och lära av motparten. Något som är tämligen ovanligt i den politiska debatten, konstaterar folkbildaren och författaren Lisbeth Gustafsson.

För politisk debatt är byggd på polarisering. En duell som leder till att de stora frågorna, visionerna, lyser med sin frånvaro.

Lisbeth Gustafsson ger många exempel på detta. På munhuggning i debatterna, inte minst i valtider, som inte leder till något annat än förvirring.

Samtidigt har väljarnas inflytande över politiken minskat, påpekar hon. Folkförel-

serna har försvunnit och föreningsmänniskan dött ut. Man talar om det demokratiska underskottet.

Men kunskapen om framtidens problem finns där, hävdar Lisbeth Gustafsson. Men de förtigs eller så svarmålas de politiska motståndarnas försök att göra något åt det.

Och medierna är en del av cirkusen. Journalistisk egenmyt och lobbyism lägger hinder i vägen för ambitionen att förklara en alltmer komplicerad verklighet.

För den som vill diskutera en sakfråga måste våga riskera att ha fel. Måste våga förlora duellen. Annars hamnar vi alla i ett dödläge.

Kanske kan Lisbeth Gustafssons lilla skrift vara ett första försök att bryta sig ur det.

ANNIKA AHLEFELT